

**STROKOVNA PRIPOROČILA ZA IZVAJANJE
PROGRAMA PREPREČEVANJA IN
OBVLADOVANJA OKUŽB POVEZANIH Z
ZDRAVSTVOM (OPZ) V DOMU STAREJŠIH
OBČANOV ČRNOMELJ**

Pripravil:
Alenka Vipaver Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Polisak

SPLOŠNO

Ta program določa minimalne strokovne, organizacijske in tehnične pogoje za pripravo in izvajanje preprečevanja in obvladovanja bolnišničnih okužb, kot ga določa Pravilnik o pogojih za pripravo in izvajanje programa za preprečevanje in obvladovanje bolnišničnih okužb v poglavju III – druge pravne in fizične osebe, ki opravljajo zdravstveno dejavnost.

Upošteva strokovna priporočila za izvajanje programa preprečevanja in obvladovanja okužb povezanih z zdravstvom v socialnovarstvenih zavodih; Ministrstvo za zdravstvo 2021

Kratice:

OPZ- okužbe povezane z zdravstvom

VOB - večkrat odporne bakterije

ZNO - zdravstvena nega in oskrba

NDZNO - namestnica direktorice za področje zdravstvene nege in oskrbe

SVZ - socialno varstveni zavod

Vsebina

1. VODENJE IN IZVAJANJE	3
2. OPZ v DOMU STAREJŠIH OBČANOV ČRNOMELJ	3
3. PROGRAM UPRAVLJANJA ZAPOSLENIH V SLUŽBI ZNO.....	3
4. DOKTRINA RAVNANJA Z ZAPOSLENIMI V SLUŽBI ZNO Z OKUŽBAMI V SVZ	5
5. IZOBRAŽEVANJE ZAPOSLENIH V SLUŽBI ZNO.....	6
6. PREPREČEVANJE OPZ, PREPREČEVANJE ŠIRJENJA VOB IN IZOLACIJSKI UKREPI.....	6
7. ZAŠČITNI UKREPI IN TIPI IZOLACIJ	8
8. OBRAVNAVA UPORABNIKOV, KOLONIZIRANIH Z VOB (MRSA, ESBL, VRE, CRB (CRE, CRE-CP, CRPS, CRPS-CP, CRAB, CRAB-CP)) ALI Z OKUŽBAMI, KI ZAHTEVA IZOLACIJO	9
9. NAVODILA ZA ODVZEM NADZORNIH BRISOV	12
10. DOKTRINA IZVAJANJA DIAGNOSTIČNIH, TERAPEVTSKIH, NEGOVALNIH IN OSTALIH POSTOPKOV V SVZ	13
11. EPIDEMIOLOŠKO SPREMLJANJE OPZ V SVZ	15
12. DOKTRINA STERILIZACIJE, DEZINFEKCIJE, ČIŠČENJA IN RAVNANJA Z ODPADKI V SVZ	16
13. TEHNIČNI POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA PREPREČEVANJA OPZ V SVZ.....	19

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

1. VODENJE IN IZVAJANJE

Program OPZ obsega:

- epidemiološko spremljanje OPZ,
- navodila za izvajanje vseh diagnostičnih, terapevtskih, negovalnih in ostalih postopkov,
- navodila za preprečevanje in širjenje OPZ in VOB,
- doktrino sterilizacije,
- doktrino čiščenja prostorov in opreme,
- doktrino razkuževanja prostorov, opreme in instrumentov,
- doktrino ravnanja z odpadki iz zdravstva,
- program zaščite izvajalcev zdravstvene nege in oskrbe,
- program skrbi za zdravje ZD in sodelavcev,
- program rednega usposabljanja ZD in sodelavcev,
- tehnične pogoje za izvajanje programa preprečevanja OPZ.

2. OPZ v DOMU STAREJŠIH OBČANOV ČRNOMELJ

Namestnica direktorice za področje ZNO in Strokovni vodja ZNO vodi, usklajuje in nadzoruje vse dejavnosti na področju preprečevanja in obvladovanja OPZ v zavod. Tim ki spremlja/nadzoruje OPZ:

- Namestnica direktorice za področje ZNO (ima dodatno znanje iz OPZ)
- Strokovna vodja ZNO (ima dodatno znanje iz OPZ)
- Diplomirane medicinske sestre
- zdravnik v SVZ
- področna epidemiološka služba NIJZ (po potrebi)
- predstavniki pomembnih področij v SVZ (prehrana, vzdrževalci, čistilni servis)

Strokovni cilj in trendi so letno opredeljeni V Programu dela in finančnega načrta Doma starejših občanov Črnomelj. Vodijo se mesečno in letno. Zaposleni in strokovni svet so letno seznanjeni z ugotovitvami.

3. PROGRAM UPRAVLJANJA ZAPOSLENIH V SLUŽBI ZNO

a. Osebna higiena in urejenost na delovnem mestu

Opredeljeno v:

- Navodilu o osebni urejenosti na delovnem mestu 8.5 – ZN in 8.5 -O-D3-4

Pripravil:
Alenka Vipavec/Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

b. Tehnična zaščita

Opremljenost delovnih mest z opremo in pripomočki za higieno rok in zaščitnimi sredstvi

Vsi umivalniki v zavodu imajo hladno in toplo tekočo vodo. Umivalniki namenjeni osebju so opremljeni z dozatorji s komolčnim odpiranjem za milo in razkužilo. Za brisanje rok se uporabljajo papirnate brisače za enkratno uporabo.

Zaščita delavcev

Izjava o varnosti z ocenami tveganja

Dom starejših občanov za zaščito delavcev upošteva določila dokumenta Izjava o varnosti z ocenami tveganja. Določila o izjavi varnosti z oceno tveganja se shranjuje pri Vodji splošne kadrovske službe zavoda.

Zaščitna delovna oblačila

Vsi delavci pri delu uporabljajo zaščitna delovna oblačila in delovno obutev, po potrebi pa tudi dodatna zaščitna sredstva. Delovna obleka mora biti zračna, pralna pri visokih temperaturah, udobna in iz naravnih materialov. Delovno obleko in dodatna zaščitna sredstva se uporablja v skladu s strokovnimi doktrinami in smernicami.

- Navodilo in standard za pravilno uporabo osebne varovalne opreme (OVO) 8.5 ZN IN 8.5. O - D3 - 02
- Navodilo o osebni urejenosti na delovnem mestu 8.5 -ZN IN 8.5. O- D3 - 04
- Navodilo za pravilno ravnanje z OVO za večkratno uporabo 8.5 ZN - 8.5. O IN 8.5 P - D3 - 20
- Navodilo za uporabo rokavic 8.5 ZN in 8.5 O -D3-07
- Navodilo za higiensko umivanje in razkuževanje rok 8. ZN in 8.5 O -D3-05

c. Zdravstvena zaščita

Cepljenje

Predekspozicijska zaščita se izvaja skladno z letnim Programom cepljenja in zaščite z zdravili (vsako leto objavljenim v Uradnem listu RS, na podlagi 25. člena Zakona o nalezljivih boleznih) ter oceno tveganja za zdravje na delovnem mestu.

Cepljenje izvajajo pooblašeni zdravniki zdravstvenega doma oziroma po dogovoru druga cepilna mesta (npr. območna enota NIJZ).

Poekspozicijska zaščita

Kemoprofilaksa in imunoprofilaksa se izvajata po priporočilu infektologa ob stiku ZD ali sodelavca s kužno osebo ali materialom.

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

Ravnanje ob incidentu

Opredeljeno v:

- Navodilo za izpolnitev poročila o incidentu 8.5 ZN in 8.5 O-D3-08

4. DOKTRINA RAVNANJA Z ZAPOSLENIMI V SLUŽBI ZNO Z OKUŽBAMI V SVZ

Za zaposlene v službi ZNO velja splošno določilo, da je trajanje njihove začasne odstranitve z delovnega mesta odvisno od vrste okužbe oz. etiološkega agensa in z njim povezane kužnosti.

4.1 Začasna odstranitev zaposlenega z delovnega mesta v času okužbe

a) zaposleni z virusno okužbo dihal

Zaposleni, ki zboli z virusno okužbo dihal se priporoča, da v akutni fazi obolenja ne prihaja na delo; kadar to zaradi organizacije dela ni možno, se priporoča uporabo kirurških mask, da se prepreči širjenje virusnih povzročiteljev z izločki ob kihanju in kašljanju

b) zaposleni z virusno črevesno okužbo

- zaposleni, ki zboli za norovirusno črevesno okužbo, mora ostati doma in se lahko vrne na delo po preteku 48 ur od zadnjih manifestacij bolezni (bruhanje, driska)

4.2 Obvladovanje zdravstvenega stanja zaposlenih, ki prihajajo v stik z živili

Vsi zaposleni, ki pri svojem delu prihajajo v stik z živili, morajo podpisati **soglasje iz priloge 1** Pravilnika o zdravstvenih zahtevah za osebe, ki pri delu v proizvodnji in prometu z živili prihajajo v stik z živili (Soglasje osebe k obveznosti prijavljanja bolezni, ki se lahko prenašajo z delom). V primeru bolezenskih znakov iz priloge 1 pravilnika mora zaposleni izpolniti **izjavo v prilogi 2** pravilnika (Individualna izjava o bolezenskih znakih). Vodja oziroma odgovorna oseba SVZ zaposlenega premesti na delovno mesto, kjer s svojim stanjem v danem momentu ne ogroža zdravja uporabnikov ter varnosti živil oziroma zaposlenega napoti na zdravniški pregled.

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

5. IZOBRAŽEVANJE ZAPOSLENIH V SLUŽBI ZNO

Program izobraževanja je letno opredeljen v planu dela. Vsebinsko sledi strokovnim smernicam, notranjega izobraževanja in strokovnega usposabljanja.

Vsi novo zaposleni so pred vstopom v delovno okolje seznanjeni s podaj navedenimi vsebinami. Skozi notranje nadzore s spremlja izvajanje le teh. Vsem zaposlenim so obstoječa navodila na voljo v delovnem okolju (konferenčna soba) v obliki navodil.

- nastanek in vrste OPZ in dejavniki tveganja,
- higiena rok in osebna higiena,
- epidemiološko spremljanje okužb,
- varovanje uporabnikov pred okužbo, varovanje ZD in sodelavcev pred poškodbo in okužbo na delovnem mestu,
- predstavitev dejavnikov tveganja za prenos okužb pri posameznih postopkih in posegih, postopkih dela pri uporabnikih v izolaciji, preprečevanje stika s krvjo in izločki,
- čiščenje, razkuževanje, sterilizacija in vzdrževanje pripomočkov za delo,
- čiščenje uporabnikove neposredne okolice in neposredne okolice delovnega področja,
- higiena vode in prehrane ter problemi prezračevanja,
- varno ravnanje z odpadki v ustanovi,
- izpolnjevanje obvezne dokumentacije.

Izvajanje izobraževanja

Izvajalci izobraževanja so strokovne delavci, ki imajo dodatna znanja z zahtevanega področja.

6. PREPREČEVANJE OPZ, PREPREČEVANJE ŠIRJENJA VOB IN IZOLACIJSKI UKREPI

6.1 Veriga okužbe

Za uspešno preprečevanje OPZ in preprečevanje širjenja VOB je pomembno, da poznamo poti širjenja okužb med osebami v zavodu. Do prenosa okužbe ne more priti, če ni prisotnih vseh 6 elementov verige okužb (Slika 1). Vsak izmed šestih členov verige je dejavnik, povezan s prenosom mikroorganizmov. Če kateregakoli izmed šestih členov verige zlomimo, bomo preprečili prenos okužbe.

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

Slika 1: Šest členov verige okužbe

6.2 Povzročitelj okužbe (mikrob)

V SVZ se okužbe prenašajo preko ljudi in kontaminiranega okolja. Človeški rezervoar so uporabniki, zaposleni in obiskovalci. Te osebe imajo lahko aktivno simptomatsko okužbo, asimptomatsko okužbo ali so le nosilci mikroba (so kolonizirani). Kolonizacija je lahko prehodna, kratkotrajna ali dolgotrajna. Okužbe pri ljudeh povzročajo bakterije, virusi, glive in paraziti.

6.3 Dovzeten gostitelj

Vsaka oseba, ki je izpostavljena tveganju za okužbo je dovzeten gostitelj. Na večjo dovzetnost za okužbo vplivajo kronične bolezni, nepomičnost, zdravljenje s kortikosteroidi ali drugimi zdravili, ki slabijo delovanje imunskega sistema, starost, slabša prehranjenost, prisotnost ran, ipd.

Tveganje za okužbo lahko zmanjšamo z dobro ustno higieno, hidracijo, prehrano, higieno rok, dobro higieno kašlja in ustreznim vzdrževanjem higiene okolja.

6.4 Načini prenosa

Mikrobi se prenašajo na enega ali več načinov, in sicer:

- kontaktni prenos (neposredni in posredni)
- kapljični
- prenos z aerosolom
- prenos s krvjo
- prenos z vektorji (npr. komarji)

Načinu prenosa mikroba prilagodimo ukrepe za preprečevanje OPZ in prenosa VOB.

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

6.5 Rezervoar

Rezervoar je mesto, kjer mikrobi živijo, se razmnožujejo in je lahko v človeku samem (dihala, prebavila) ali izven njega (hrana, voda, okolje – npr. kljuke na vratih, kri, blato).

6.6 Izstopno mesto

Je mesto, kjer mikrob lahko zapusti rezervoar, npr. iz dihal izstopa skozi usta ali nos.

6.7 Vstopno mesto

Je mesto, kjer mikrob vstopa v gostitelja, kot npr. sluznice, rane oz. poškodovana koža, v telo vstavljeni pripomočki (katetri, nazogastrična sonda).

7. ZAŠČITNI UKREPI IN TIPI IZOLACIJ

Vsi zaposleni uporabljajo standardne zaščitne ukrepe s poudarkom na razkuževanju rok z namenom preprečevanja širjenja okužb pri stiku z vsakim uporabnikom, saj nam vsi nosilci VOB nikoli ne bodo znani, zato je vestno in zaščitno ravnanje pri vseh aktivnostih osnova preprečevanja prenosov mikrobov in okužb. Dodatne ukrepe izvajamo pri znanih nosilcih in pri stiku s krvjo, telesnimi tekočinami in izločki uporabnika.

7.1 Standardni zaščitni ukrepi pri vseh uporabnikih zajemajo:

- higieno rok,
- uporabo osebne varovalne opreme,
- odstranjevanje in/ali razkuževanje kontaminiranih pripomočkov,
- čiščenje in razkuževanje uporabnikove okolice,
- ustrezno ravnanje z umazanim perilom,
- ustrezno ločevanje in odstranjevanje odpadkov,
- preprečevanje poškodb z ostrimi predmeti,
- prostorsko namestitvev uporabnika,
- čiščenje in vzdrževanje higiene prostorov.

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

8. OBRAVNAVA UPORABNIKOV, KOLONIZIRANIH Z VOB (MRSA, ESBL, VRE, CRB (CRE, CRE-CP, CRPS, CRPS-CP, CRAB, CRAB-CP)) ALI Z OKUŽBAMI, KI ZAHTEVA IZOLACIJO

SVZ predstavlja uporabnikov dom, zato ne moremo izvajati ukrepov osamitve (izolacije) v enaki meri, kot v bolnišnicah. Drugi razlog za prilagojeno izvajanje izolacijskih ukrepov v SVZ je dejstvo, da nikoli ne bomo poznali vseh uporabnikov SVZ, ki so kolonizirani z VOB, zato znanim nosilcem VOB ne moremo nesorazmerno omejevati normalnega socialnega življenja. Pri vsakem koloniziranem uporabniku se odločamo posebej glede obsega in zahtevnosti izvajanja izolacijskih ukrepov z upoštevanjem različnih dejavnikov:

- vrste VOB, s katero je koloniziran uporabnik,
- anatomskega mesta, kjer je ugotovljena kolonizacija,
- telesne sposobnosti uporabnika (normalno pomičen, gibalno omejen ali nepomičen uporabnik),
- mentalne sposobnosti uporabnika (normalne mentalne sposobnosti, delno okrnjene ali polno izražena demenca),
- potreb in pričakovanj uporabnika.

Doktrina ravnanja s uporabniki koloniziranimi z MRSA se izvaja skladno dokumentom:

- Navodilo za delo pri uporabnikih z MRSA: 8.5. ZN in 8.5. O – D3 – 04

Doktrina ravnanja s uporabniki okuženih z visoko odpornimi bakterijami:

- Navodilo za delo pri uporabnikih z okužbo visoko odpornimi bakterijami (ESBL in karbapenazem poz. bakterij) : 8.5 ZN in 8.5-O-D3-014
- Navodilo za delo z uporabniki okuženimi z bakterijo *Clostridium difficile* 7.5-ZN in 7.5-O-D3-015
- Navodilo za obvladovanje tveganj okužbe COVID-19 oziroma sum na drugo nalezljivo bolezen ki se širi kapljično ali aerogeno 8.5 ZN in 8.5-O-D3-24

Uporabniku nikdar ne onemogočamo gibanja izven sobe, če si to želi.

Kolonizacija z VOB ne more biti ovira za sprejem uporabnika v SVZ ali vzrok za zavrnitev sprejema v SVZ.

Pripravil:
Alenka Vipavec Majmurič
Barbara Sopič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

8.1 Izolacijski ukrepi

So skupek ukrepov (higiena rok, uporaba osebnih zaščitnih sredstev, način namestitve uporabnika, ravnanje z odpadki, ipd.), ki preprečujejo prenos epidemiološko pomembnih VOB in nastanek OPZ.

NAMEN: Preprečiti možnost nastanka in širjenja OPZ in/ali kolonizacijo uporabnika z VOB kot posledico kontaktnega prenosa, prenosa s kapljicami, preko aerosolov, prenosa ob stiku s krvjo in drugimi telesnimi tekočinami, izločki.

CILJ: Zaščita uporabnikov in negovalnega osebja.

Glede na vrsto kolonizacije ali okužbe ločimo štiri vrste izolacijskih ukrepov:

- poostreni standardni zaščitni ukrepi,
- kontaktna izolacija,
- kapljična izolacija,
- aerogena izolacija.

Dom ne razpolaga s **stalnim** prostorom za izolacijo. V primeru nalezljive bolezni se izvaja kontaktno ali kohortno izolacijo.

Če narava bolezni zahteva popolno osamitev, se v okviru zmožnosti doma v sobo za izolacijo preuredi ena od enoposteljnih sob, praviloma pa se takega uporabnika hospitalizira.

8.2 Kapljična izolacija

Dodatno k standardnim zaščitnim ukrepom uporabljamo kapljično izolacijo pri uporabnikih, za katere vemo ali sumimo, da so okuženi z mikroorganizmi, ki se prenašajo kapljično (influenca, davica, oslovski kašelj):

- Standardni zaščitni ukrepi;
- **Higiena rok** z alkoholnimi razkužili;
- **Namestitev uporabnika** – enoposteljna soba ali kohortna izolacija. Kadar to ni možno, moramo zagotoviti najmanj 1,5 m prostora med posteljno enoto okuženega uporabnika ter ostalimi uporabniki in obiskovalci. Prezračevanje sobe večkrat na dan;
- **Maske** – nosimo kirurško masko tipa IIR, kadar se pri delu uporabniku približamo na manj kot 1,5 m;

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

- **Transport uporabnika** – omejimo gibanje izven sobe na nujne opravke. Kadar je transport nujen, preprečimo razpršitev kapljic tako, da uporabniku namestimo kirurško masko. Uporabnika naučimo higiene kašlja.

8.3 Aerogena izolacija

Zavod nima pogojev za izvajanje aerogene izolacije (soba s podtlakom, soba s predprostorom), zato je potrebno uporabnika premestiti v bolnišnico. V primeru, da to ni mogoče, je potrebno sobo zračiti na dve uri za najmanj 10 minut in obvezno zapirati vrata, ter uporabljati zaščitni respirator stopnje zaščite FFP3.

8.4 Opredelitev, oznake in opombe epidemiološko posebej pomembnih, proti karbapenemom odpornih po Gramu negativnih bakterij (povzeto po Štrumbelj I, et al.)

Vrsta izolata	Opredelitev izolata: odpornost proti antibiotikom ali izločanje karbapenemaz	Značilnost (oznaka) izolata	Opomba, besedilo k izolatu z določeno značilnostjo
Enterobakterije	Odpornost proti karbapenemom	CRE	Izolirani sev je odporen proti karbapenemom. Posvetujte se z ZOBO, infektologom ali kliničnim mikrobiologom. Potrebna je dosledna izolacija pacienta.
Enterobakterije	Izločanje karbapenemaz	CRE-CPE	Izolirani sev izloča karbapenemazo. Posvetujte se z ZOBO, infektologom ali kliničnim mikrobiologom. Potrebna je dosledna izolacija pacienta.
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	Odpornost proti karbapenemom in drugim betalaktamskim antibiotikom	CRPs	Izolirani sev je odporen proti karbapenemom in drugim betalaktamskim antibiotikom. Posvetujte se z ZOBO, infektologom ali kliničnim mikrobiologom.
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	Izločanje karbapenemaz	CRPs-CP	Izolirani sev izloča karbapenemazo. Posvetujte se z ZOBO, infektologom ali kliničnim mikrobiologom. Potrebna je dosledna izolacija pacienta.
<i>Acinetobacter</i>	Odpornost proti karbapenemom	CRAb	Izolirani sev je odporen proti

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

<i>baumannii</i> (kompleks)			karbapenemom. Posvetujte se z ZOBO, infektologom ali kliničnim mikrobiologom. Potrebna je dosledna izolacija pacienta.
<i>Acinetobacter baumannii</i> (kompleks)	Izločanje karbapenemaz	CRAb-CP	Izolirani sev izloča karbapenemazo. Posvetujte se z ZOBO, infektologom ali kliničnim mikrobiologom. Potrebna je dosledna izolacija pacienta.

9. NAVODILA ZA ODVZEM NADZORNIH BRISOV

Pri jemanju brisov moramo upoštevati aseptično tehniko dela. S sterilnim brisom, ovlaženim s sterilno fiziološko raztopino, mesto odvzema obrišemo s trikratnim vrtljajem. Vložimo ga v epruveto z gojiščem in skupaj z izpolnjenim spremnim listom za mikrobiološke preiskave čim prej pošljemo v mikrobiološki laboratorij. Za izbiro ustreznih brisov in naročanje ustreznih preiskav se dogovorimo z laboratorijem, ki opravlja mikrobiološke preiskave za SVZ.

Odvzem brisa nosu:

S trikratnim obratom navlaženega brisa (s sterilno fiziološko raztopino) najprej obrišemo sluznico ene nosnice in nato še sluznico druge nosnice.

Odvzem brisa žrela:

S trikratnim obratom navlaženega brisa obrišemo sluznico žrela.

Odvzem brisa pazduhe in dimelj:

S trikratnim obratom navlaženega brisa obrišemo kožne gube najprej v obeh pazduhah in potem še obojestransko v dimljah.

Odvzem brisa rektuma:

S trikratnim obratom navlaženega brisa obrišemo rektum.

Odvzem brisa rane:

Vsaj s trikratnim obratom navlaženega brisa obrišemo rano ob robu, na mestu gnojenja ali izcejanja (napredujoči del, ne odmrli).

Odvzete brise obvezno označimo:

- ime in priimek uporabnika,
- rojstni podatki uporabnika,
- oddelek, na katerem biva uporabnik,

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

- mesto odvzema,
- dan in ura odvzema.

Odgovorna oseba za odvzem brisov zavodu je Dipl. m. s.

10. DOKTRINA IZVAJANJA DIAGNOSTIČNIH, TERAPEVTSKIH, NEGOVALNIH IN OSTALIH POSTOPKOV V SVZ

Za izvajanje aktivnosti zdravstvene nege in oskrbe upoštevamo strokovne standarde in navodila ter Navodila s področja preprečevanja in obvladovanja OPZ. Vsa navodila so poznana in vedno dostopna vsem zaposlenim, ki jih potrebujejo za izvajanje svojih strokovnih del in nalog.

- Navodilo za higiensko umivanje in razkuževanje rok; 7.5. ZN in 7.5. O-D3-05
- Navodilo za uporabo rokavic; 7.5. ZN in 7.5. O-D3-07
- Izvedba aktivnosti zdravstvene nege po standardih
- Navodilo in standard za pravilno uporabo osebne varovalne opreme (OVO) 8.5 ZN in 8.5. O – D3 - 02

Navodilo o osebni urejenosti na delovnem mestu 8.5 – ZN in 8.5. o- D3 – 04

- Navodilo za pravilno ravnanje z OVO za večkratno uporabo 8.5 ZN – 8.5. O IN 8.5 P – D3 - 20

10.1 Indikacije za higieno rok za uporabnike in obiskovalce

V zavodu se seznani uporabnike in obiskovalce o pomenu kakovostne in ustrezne higiene rok, s čimer bodo tudi sami prispevali k obvladovanju in preprečevanju širjenja VOB in OPZ, in sicer:

- pred jedjo in pitjem,
- pred dotikom oči, nosu ali ust,
- po uporabi stranišča,
- po kašljanju, kihanju ali izpihanju nosu,
- po dotiku okolice (postelja, obposteljne omarice, kljuke vrat, daljinski upravljalci za TV, telefon, ipd.),
- pred in po stiku z drugimi uporabniki.

Uporabnike tudi vzpodbujamo, da:

- Sprašujejo osebe o higieni rok.
- Sodelujejo pri izvajanju higiene rok.
- Prosijo sorodnike in druge uporabnike, da opravijo higieno rok pred obiskom.

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

- Prosijo sorodnike in druge uporabnike, da jih ne obiščejo, če se ne počutijo zdravi.

Uporabnike, ki so kolonizirani z VOB in razumejo navodila osebja, poučimo o pomenu in potrebi po razkuževanju rok, kadar zapuščajo svojo sobo. Obiskovalce in sorodnike koloniziranih uporabnikov poučimo o razkuževanju rok in ostalih ukrepih, ki jih morajo izvajati pred, med in ob zaključku obiska.

S tehniko nedotikanja preprečujemo kontaminacijo rok in rokavic po predhodnem postopku higiene rok. Pred kontaminacijo/okužbo moramo ščititi ne samo roke, pač pa tudi rokavice. Če se tega ne zavedamo, lahko z orokavičenimi rokami povzročimo več okužb, kot če ne bi uporabljali rokavic, ker smo manj pozorni na možnost prenosa mikroorganizmov z rokami. Kjer le moremo, uporabljamo instrumente, npr. pean pri čiščenju rane.

Nega rok Namen:

- vrniti koži vlago in jo zaščititi pred agresivnim delovanjem mil

Kaj potrebujemo?

Potrebujemo kremo ali losjon v razdelilcu, z dozirno pumpico ali kremo v tubi za osebno uporabo. Uporabljamo jih le ob odhodu domov ali na odmor, nikoli pa ne pred/po razkuževanju rok in pred uporabo rokavic.

POZOR! Negovalnih sredstev za zaščito kože rok NE uporabljamo pred/po razkuževanju rok ali pred uporabo rokavic.

Poškodovano kožo rok osebja zaščitimo z nepropustnim obližem.

Zaposleni z akutnim kožnim vnetjem naj ne dela neposredno z uporabniki, če kože ni mogoče zaščititi.

10.2 Čiščenje in dezinfekcija medicinsko tehničnih pripomočkov

Čiščenje in dezinfekcijo medicinsko tehničnih pripomočkov ter navedenih negovalnih pripomočkov izvaja zdravstveno negovalni kader. Način je opredeljen v:

- Navodilo za vzdrževanje delovnih prostorov in pripomočkov za delo 8.5 ZN – 8.5 O – D3 – 18
- Navodilo za delo z negovalnimi in čistilnimi pripomočki 8.5 ZN – 8.5 O in 8. P -D3-19

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahnušovič
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

10.3 Čiščenje kuhinje

Čiščenje kuhinje ima opredeljeno DKP . Izvajajo ga delavci kuhinje. Evidenco hrani DKP.

11. EPIDEMIOLOŠKO SPREMLJANJE OPZ V SVZ

11.1 Definicije OPZ

OPZ so okužbe, ki so v neposredni vzročni zvezi z izpostavljenostjo pri postopkih diagnostike, zdravljenja, zdravstvene nege in oskrbe, rehabilitacije ali drugih postopkih v zdravstveni dejavnosti (Zakon o nalezljivih boleznih, Ur.l. RS, št. 33/06).

OPZ so tiste, ki se pojavijo po 48 urah od sprejema v SVZ ali kasneje, če je inkubacijska doba daljša. Nastanejo med bivanjem v SVZ, pri čemer bolezenski znaki niso prisotni ob sprejemu uporabnika in ta tudi ni bil v inkubaciji v času sprejema. Pojavijo se tudi po odpustu z bolnišničnega zdravljenja ob vnitvi v SVZ z upoštevanjem inkubacijske dobe za posamezno vrsto okužbe.

11.2 Navodila za spremljanje OPZ v SVZ

Epidemiološko spremljanje v SVZ je sistematično zbiranje podatkov o pojavu in porazdelitvi okužb in dejavnikov, ki vplivajo na tveganje za pojav OPZ. Cilj je predvsem zgodnje odkrivanje epidemij in spremljanje kolonizacij/okužb z epidemiološko pomembnimi mikroorganizmi, kot so VOB (proti meticilinu odporen *Staphylococcus aureus* – MRSA, proti vankomicinu odporen enterokok – VRE, enterobakterije, ki proizvajajo encime beta-laktamaze razširjenega spektra – ESBL, bakterije, odporne proti karbapenemom (CRB)) ter *Clostridium difficile*.

Po Pravilniku o prijavi nalezljivih bolezni in posebnih ukrepih za njihovo preprečevanje in obvladovanje v SVZ, enako kot v vsaki zdravstveni ustanovi, pri uporabnikih spremljamo nalezljive bolezni, za katere se izvajajo splošni in posebni ukrepi v skladu z 8. členom Zakona o nalezljivih boleznih (Ur. l. RS, št. 33/06).

Obseg epidemiološkega spremljanja OPZ

Za epidemiološko spremljanje pojava nalezljivih bolezni je pristojna odgovorna medicinska sestra za preprečevanje in obvladovanje bolnišničnih okužb v Domu (strokovni vodja ZNO v sodelovanju z NDZNO). Evidenca se vodi pri namestnici direktorice za področje ZNO.

Dodatno dom vodi evidenco koloniziranih uporabnikov z rezistentnimi bakterijami, in le ta se ravno tako vodi pri namestnici direktorice za področje ZNO.

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahimutovic
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

V primeru epidemije OPZ iščemo »indeks primer«, poti prenosa in ustrezno ukrepamo, hkrati pa iščemo morebitne pomanjkljivosti v izvajanju ukrepov za zaježitev epidemije.

11.3 Način spremljanja OPZ

V primeru okužb črevesnih nalezljivih bolezni in epidemije gripe vodimo evidenco obolelih uporabnikov in zaposlenih na obrazcih, prejetih od epidemiološke službe NIJZ.

11.4 Postopek obveščanja in odločanja o ukrepih v primeru suma na epidemijo ali v primeru potrjene epidemije nalezljive bolezni

Namen:

- Preprečiti širjenje povzročitelja okužbe med uporabniki in zaposlenimi.
- Zagotoviti ustrezno obveščanje in sodelovanje vseh zaposlenih, ki sodelujejo v obravnavi uporabnikov z OPZ oz. sumu nanjo.
- Zagotoviti pravilno izvedbo ukrepov oz. obravnavo okuženega uporabnika oz. uporabnika s sumom na okužbo.
- Zavarovati vse zaposlene, ki sodelujejo pri obravnavi uporabnika z OPZ oz. sumom nanjo.
- Zavarovati svojce oziroma obiskovalce uporabnikov z OPZ oz. sumom nanjo.

V primeru suma na epidemijo se SVZ zavezuje ravnati v skladu z Algoritmom obveščanja in odločanja o ukrepih v primeru suma na epidemijo ali potrjene epidemije nalezljivih bolezni, skladno z navodili NIJZ.

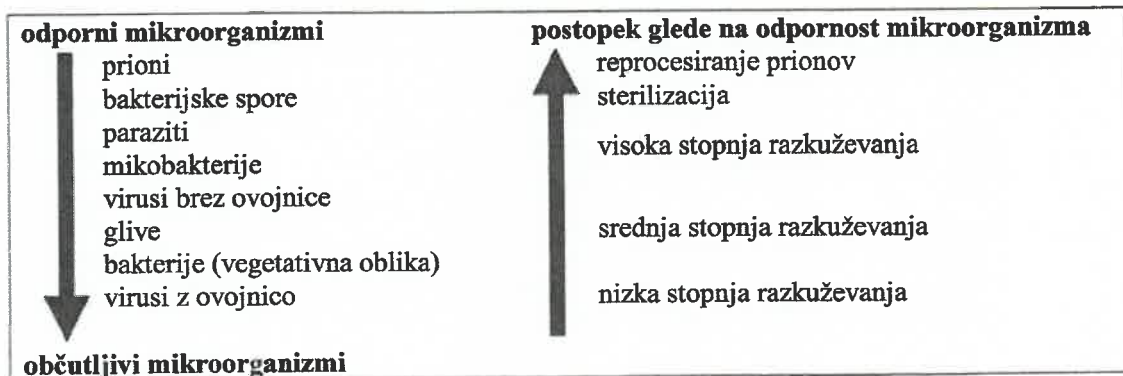
12. DOKTRINA STERILIZACIJE, DEZINFEKCIJE, ČIŠČENJA IN RAVNANJA Z ODPADKI V SVZ

Pri delu z uporabniki se uporablja različne pripomočke, naprave in inštrumente, ki prihajajo v stik z njimi tako posredno kot neposredno. Ob uporabi se lahko kontaminirajo, zato jih je pred ponovno uporabo (v kolikor gre za pripomočke za večkratno uporabo) potrebno ustrezno pripraviti – reprocesirati. Stopnja priprave je odvisna od stopnje tveganja za prenos okužbe pri opravljanju posameznega opravila.

Pripomočke, namenjene ponovni uporabi se dekontaminira, čisti in razkužuje in / ali sterilizira; tiste, ki so namenjeni enkratni uporabi, se zavrže (njihovo reprocesiranje ni dovoljeno).

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

Povzeto po CDC (2008).

Z ustreznim rokovanjem s pripomočkov odstranjujemo tako vidne nečistoče kot mikrobiološka onesnaženja ter zagotovimo varnost uporabnika in zaposlenega, obenem pa podaljšujemo življenjsko dobo in uporabnost pripomočka.

12.1 Doktrina sterilizacije

V zavodu uporabljamo sterilne sete za enkratno uporabo. Pripravljajo sev zavodu. Sterilizacijo izvajamo skladno z:

- Navodilom za izvajanje sterilizacije 8.5 ZN-D3-03

12.2 Doktrina dezinfekcije in čiščenja

Čiščenje prostorov in opreme v domu izvaja zunanji izvajalec (zahteve so opisane v TEHNIČNE SPECIFIKACIJE -SEZNAM ZAHTEVANIH STORITEV ČIŠČENJA PROSTOROV IN OPREME)

STORITVE ČIŠČENJA IN DEZINFEKCIJE

Osnovne zahteve za izvajalca storitev čiščenja

Izbrani ponudnik mora na način in pod pogoji, določenimi v dokumentaciji v zvezi z oddajo javnega naročila in v pogodbi, zagotoviti čiščenje vseh prostorov, opreme in površin ter okolice doma, ravne strehe, terase in požarnega stopnišča. Delo bo moral organizirati in izvajati tako, da ne bo moten delovni proces naročnika in ne bo ogrožena varnost uporabnikov in drugih prisotnih v objektu.

Čiščenje prostorov naročnika se mora opravljati po vnaprej znani tehnologiji čiščenja. Izvajalec je dolžan pripraviti konkretna navodila za delo svojih delavcev - čistilcev (načrt čiščenja in opis tehnologije čiščenja).

Načrt čiščenja in opis tehnologije čiščenja bo izvajalec predal naročniku pred začetkom izvajanja del.

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

Izvajalec je dolžan zagotoviti delavcem ustrezna delovna sredstva in pripomočke označene ločeno po namembnosti. Čiščenje se izvaja po enostopenjskem sistemu in z uporabo barvnega sistema krp, barvno usklajenih z vedri. Pripomočki za čiščenje morajo biti ločeni glede na namen uporabe.

Vsa čiščenja se morajo izvajati z namenskimi čistilnimi sredstvi. Vsa univerzalna čistila, čistila za sanitarne prostore in čistila za okna morajo izpolnjevati temeljne okoljske zahteve, navedene v prilogi Uredbe o zelenem javnem naročanju. Čiščenje talnih površin in pohištva ter ostale opreme se mora izvajati z namenskimi čistilnimi sredstvi, ki vsebujejo tudi zaščito (npr. sredstvo za čiščenje in zaščito lesenih površin, sredstvo za čiščenje in zaščito talnih površin, ipd.). Vse lesene površine se zaščitijo z zaščitnimi premazi, katere je potrebno obnoviti 2 x letno.

Talne površine na hodnikih, v avli in v vseh jedilnicah morajo biti dnevno strojno očiščene, enkrat tedensko mora biti strojno očiščeno tudi pod vso pomično opremo (npr. stoli, mize, klopi).

Vsa razkužila, ki jih bo izvajalec uporabljal pri svojem delu, morajo biti testirana, opremljena z navodili za uporabo in varno delo ter kompatibilna s čistili.

Vsa čistila, razkužila, mila in ostala sredstva morajo biti pakirana v originalni embalaži, opremljena z navodili za uporabo v slovenskem jeziku in z ustreznim dozatorjem ali razpršilcem.

Potrebno je sprotno odstranjevanje vidnih nečistoč in takojšnja dekontaminacija površin (uporaba za posamezno površino namenjenega razkužila), ki so bile onesnažene z uporabnikovimi telesnimi tekočinami, izločki ali iztrebki.

Izvajalec je dolžan čistilna sredstva, ki jih bo uporabljal, pred uporabo predstaviti naročniku in pridobiti soglasje naročnika za njihovo uporabo.

Čiščenje pripomočkov za zdravstveno nego in medicinsko tehničnih pripomočkov izvajajo delavci doma v skladu z Doktrino čiščenja in dezinfekcije.

- Navodilo za vzdrževanje delovnih prostorov in pripomočkov za delo 8.5 ZN – 8.5 O – D3 - 18
- Navodilo za delo z negovalnimi in čistilnimi pripomočki 8.5 ZN – 8.5 O IN 8. P -D3-19

12.3 Doktrina ravnanja z odpadki

Navodila za ravnanje z odpadki so opredeljena v Načrtu gospodarjenja z odpadki, ki nastanejo pri opravljanju zdravstvene dejavnosti in z njo povezanih raziskav. Navodila so del programa preprečevanja in obvladovanja okužb, povezanih z zdravstvom in so dostopna vsem zaposlenim v službi zdravstvene nege in oskrbe.

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

Z navodili in ustreznim ravnanjem se:

- zagotovi pravilno zbiranje in odvoz odpadkov, ki nastajajo pri opravljanju zdravstvene dejavnosti v SVZ,
- prepreči tveganje za okužbe in poškodbe zaposlenih, uporabnikov in obiskovalcev,
- prepreči poškodbe oseb, ki prihajajo v stik z odpadki,
- prepreči možne škodljive vplive odpadkov iz zavoda v okolje.

O odpadkih iz zdravstva se vodi dokumentacija (evidenca), ki se nahaja pri odgovorni osebi in obsega:

- Načrt gospodarjenja z odpadki,
- pogodbe z zbiralci odpadkov,
- evidenčne liste o oddaji odpadka.

Evidenčne liste o prevzemu odpadkov izpolnjuje, elektronsko podpisuje in posreduje v informacijski sistem odpadki pogodbeni zbiralec odpadkov (v ta namen z njim SVZ sklene pooblastilo).

Opredelitev odpadkov v nadaljevanju je pomoč in podlaga za izdelavo omenjenega Načrta.

13. TEHNIČNI POGOJI ZA IZVAJANJE PROGRAMA PREPREČEVANJA OPZ V SVZ

13.1 Opremljenost delovnih mest z opremo in pripomočki za higieno rok in osebno varovalno opremo

Umivalna mesta v zavodu imajo nameščeno naslednjo opremo in pripomočke za higieno rok:

- umivalnik s toplo in hladno neoporečno tekočo vodo z enoročno mešalno baterijo,
- podajalnik za papirnate brisače za enkratno uporabo,
- koš za smeti s pedalko za odpiranje in vloženo vrečo ustrezne barve (glede na vrsto odpadka) za enkratno uporabo,
- tekoče milo z dozatorjem na stenskem nosilcu ob umivalniku (porabljeno milo se zamenja v celoti, dolivanje ni dovoljeno),
- razkužilo za roke z dozatorjem na stenskem nosilcu,

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak

Razkužila za roke z dozatorjem so nameščena na različnih površinah v ambulantni, na delovnih vozičkih in vozičkih za posege, čistilnih vozičkih, nečistih prostorih, centralni kopalnici, avli, hodnikih, skupnih prostorih uporabnikov in kjer bi še bilo potrebno.

V sobnih kopalnicah se uporabnikom zagotovi brisače za osebno uporabo (tuširanje).

Zaposlenim je na razpolago tudi ustrezna OVO. Zaščitne rokavice so tudi obvezen del opreme ambulant, delovnih vozičkov in vozičkov za posege.

13.2 Oskrba s pitno vodo – program preprečevanja legioneloz

Zavod ima na področju preprečevanja legioneloz:

- Načrt ukrepov v primeru pojava legioneloze pri oskrbovancu ali zaposlenemu 8.5 v D3 001
- Načrt izvajanja ukrepov za preprečevanje razmnoževanja legionel v internem vodovodnem omrežju 8.5 v D3 001

13.3 Prezračevanje

Prezračevanje se izvaja v sklopu navodil.

- Navodilo za vzdrževanje ustrezne mikroklimе v bivalnih in skupnih prostorih 8.5 ZN in 8.5 – O- D3-21

Skupni prostori, posamezne sobe so klimatizirane. Pregled klimatskih naprav se opravi 1x letno. Opravi ga zunanji izvajalec. Evidenco o pregledu klimatskih vodi Vodja tehnične službe.

Posamezna nadstropja s pripadajočimi skupnimi prostori, bivalnimi sobami in lastnimi kopalnicami se prezračujejo s centralnim prezračevalnim sistemom. Vzdržuje se ga skladno z navodili proizvajalca.

Morebitne vidne pomanjkljivosti so delavci službe ZNO ali zunanji sodelavci dolžni takoj javiti tehničnemu delavcu.

13.4 Preskrba z zdravstveno ustreznimi živili

Pri preskrbi z zdravstveno ustreznimi živili je potrebno upoštevati vse zakonske in podzakonske akte s področja varnega ravnanja z živili (npr. Zakon o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, Zakon o nalezljivih boleznih, Pravilnik o zdravstvenih zahtevah za osebe, ki pri delu v proizvodnji in prometu z živili prihajajo v stik z živili,...).

Zavod dela na področju preskrbe z živili po HACCP sistemu za nabavo, proizvodnjo in distribucijo hrane. Dokumentacijo o izvajanju predpisanih postopkov hrani DKP.

Pripravil:
Alenka Vipavec Mahmutović
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lelič Poljšak

13.5 Navodila za prostorsko ureditev z ločitvijo čistih in nečistih postopkov in poti

Čiste in nečiste delovne cone so prostorsko ločene.

Čiste cone so: prostori splošne ambulate, prostor za pripravo zdravil in shranjevanje sterilnega materiala, prostori za shranjevanje čistega perila.

Nečiste cone so: prostori za shranjevanje umazanega perila, zbirna mesta za odpadke.

Za transport čistih stvari se uporablja dvigalo in stopnišče ob recepciji za transport umazanih stvari se uporablja dvigalo ob pralnici.

Izvajanje pranje posteljnega in osebne perila uporabnikov, delovnih oblek zaposlenih, skupnega perila doma in storitve za zunanje uporabnike izvaja Dom starejših občanov Črnomelj. Upoštevana so načela čistih in nečistih poti in zagotovljen ustrezen higienski režim v prostorih pralnice in spodaj navedena navodila.

- Navodilo za vzdrževanje perila 8.5. VP-D3-02
- Navodilo za razvrščanje, prevoz in shranjevanje perila 8.5 ZN in 8.5 -O- D3-23

ZAKLJUČEK

Zavod poskrbi za minimalne vsebine znanja s področja preprečevanja OPZ, katere morajo, glede na kompetence, osvojiti vsi zaposleni. Letno se preveri znanje poznavanje navodil.

V primeru, da zaposlenih za določene postopke dela (ali v primeru epidemioloških indikacij) ni mogoče ločiti, se časovno loči čiste in nečiste postopke (najprej izvedena čista opravila oziroma dela pri uporabnikih, ki niso v izolaciji, nato prehod na nečista opravila in delo z uporabniki v izolaciji), z ustreznim vmesnim izvajanjem higiene rok, uporabo ustrezne delovne obleke in OVO ter čiščenjem in razkuževanjem pripomočkov, opreme in prostorov.

Pripravil:
Alenka Vipavec Matunčević
Barbara Sopčič

Odobril:
Valerija Lekić Poljšak